

Provence on historiaa ja ruokaelämyksiä

13.1.2020 14.00

Kun pitää etsiä Ranskan eteläisestä osasta, Provencesta muutama osuva ilmaus, niin ne voisivat olla mahtava historia, ruokaelämykset ja kuuluisat taiteilijat. Nämä tekivät tietämättään alueesta kuuluisan ja unohtumattoman. Lisäksi ovat laventeli ja oliiviöljy.

Teksti ja kuvat: REIJO HÄRKÖNEN

Aloitetaan roomalaisista niin kuin Euroopassa yleensä pitää. Arlesin kaupunki on entinen Provencon pääpaikka, mutta jos Ranskasta haluaisi löytää paremman kaupungin roomalaisperinnöstä, niin se on juuri tämä Rhônejoen rannan pikkukaupunki. Jokeen uponneita aarteita kuten patsaita ja ruukkuja löytyy joka kesä kymmenittäin, kunhan vain pystyy sukeltamaan sameaan jokeen. Arlesin uudehko historian museo joen rannalla esittelee Euroopan parhaat roomalaiset sarkofagit eli kalkkikivestä tehdyt ruumisarkut.

Roomalaisajan amfiteatteri, areena on säilynyt melkein yhtä hyvin kuin toisessa Provencon kaupungissa Nimesissä. Areenalle mahtui 20 000 katsojaa, eivätkä näytökset olleet yleensä nykyihmiselle sopivia. Nyt areenalla on härkätaisteluita, joista ollaan kahta mieltä. Toisinaan härkä kuolee, toisinaan sen kanssa vain leikitään.

Roomalaisaika ovat myös Arlesin katakombit eli maanalaiset holvikäytävät vuosilta 30 - 20 ennen ajanlaskun alkua. Niiden tarkoitusta ei tarkalleen tiedetä, mutta satojen metrien läpikävely hengästyttää.

Opas Helene Vey haluaa palata lähemmäksi nykyaikaa. Taidemaalari **Vincent van Gogh** asui lyhyen aikaa Arlesissa vuodesta 1888. Jotkut muistavat maalauksen *Café du Soir*, keltaseinäisen katukahvilan. Sama kahvila toimii edelleen, nimellä Café van Gogh samoissa väreissä, joissa taitelija sen maalasi.

Marseille on Ranskan vanhin kaupunki. Kuva: Visit Provence.

Vincent van Gogh teki Arlesissa runsaassa vuodessa 300 taulua, jätti kaupungin pettyneenä ja meni mielisairaalaan eikä kaupungissa ole tänään jäljellä yhtään hänen työtään. Australialaissyntyinen **John Koenders** myy vangoghimaisia taulujaan kahvilan vieressä tänäänkin.

Koppaviin pariisilaisiin verrattuna Provencon ihmiset ovat ystävällisiä.

Aikaisemmin ranskalaiset pitivät provençalaisia maalaistolloina, mutta nyt jokainen haluaa lomalle Provenceen, josta moni ostaa talonkin. Kun kysyy paikallisilta, mitä mieltä he ovat esimerkiksi britti **Peter Maylen** kokemuksista ja kirjoista, kaikki tuhahtavat, vaikka eivät olisi lukeneetkaan. Mayle osti ja remontoi maalaistalon Provencesta ja kirjoitti monta kirjaa kokemuksistaan. Britit eivät ehkä ole parhaita kommentoimaan eteläranskalaisten sielunelämää ja tapoja.

Koppaviin pariisilaisiin verrattuna Provencon ihmiset ovat ystävällisiä, vaikka kieliongelma on aina läsnä. Kun tilaa parilla sanalla ranskaksi lasillisen punaviiniä baarissa, saa jo paremman kohtelun. Näin tapahtui muun muassa Arlesissa Michelin-tähteä lähellä olevassa ravintolassa, vaikka Le Cilantro -ravintolassa englantia puhuttiinkin.

Provencesta ei voi puhua ilman taiteilijoita. Vincent van Goghin lisäksi on **Paul Cézanne**. Hän liittyy Aix-en-Provenceen ja läheiseen Sainte-Victoire -vuoreen. Cézanne maalasi vuorta kymmeniä kertoja. Läheisessä kylässä on tuulimylly, jonne hän erakoitui ja jatkoi maalaamistaan siellä. Kaupungissa on hänen mukaansa nimettyjä kävelykierroksia, joilla voi kulkea katuihin upotettujen metallikilpien opastamana eksymättä.

Aix-en-Provencen torilla tulevat vääjäämättä mieleen suomalaiset virkamiehet ainaisine kieltoineen. Täällä toripöydät notkuvat rasvaisia makkaroita ja ihanalta tuoksuvia juustoja. Kun on selvinnyt selväjärkisenä tästä EU-rikoksesta, törmää naapurissa seuraavaan järkytykseen, herkkukauppaan. Paikan nimi on osuvasti La Cure Gourmande eli Herkkukuuri; suklaata, perinnekeksyjä ja makeisia. Pakkaukset ovat yliveraisen kauniita. Muutenkin Ranskassa on säilytetty pikkukaupat, joista saa leipää, lihaa, oliiviöljyä ja saippuaa.

Ravintola Le Passagessa keskustelemme entisen Air Francen lentoemännän, **Stella-Simonne Rybakan** kanssa. Aix-en-Provence on alueen muinainen pääkaupunki, joten hänen mielestään tätä voi pitää tukikohtana ja täältä kannattaa lähteä retkille eri puolille Provencea. Ei ole Marseillen ainaisia ruuhkia ja Marseillen lentokentällekin pääsee hetkessä.

Provencesta ei voi puhua ilman ruokaa. Marseillen vanhalla satamalla on aiemmin ollut huono maine rikollisineen ja muine ongelmineen, mutta nyt se on kaupungin tärkein matkailualue. Aamulla paikalla on kalatori ja myöhemmin rantakahvilat ja ravintolat ovat täynnä paikallisia ja matkailijoita.

Laventelia saa pussissa tuoksuksi kotiin ja oliiviöljy sekä oliiviöljysaippua ovat välttämättömiä.

Ehkä rannan paras ravintola on Miramar, jonka kokki **Christian Buffa** kertoo, mikä on täällä parasta. Se on *bouillabaisse*. Ranskalainen, tai oikeastaan marseillalainen, hieno kalakeitto ei ole vain keitto, vaan se on enemmän. Siinä on viittä eri kalaa ja muuta merenelävää, oliiviöljyä, perunaa ja tomaattia ja keltaisen värin antaa sahraami. Alkuun paahotteleipää, johon hierotaan raakaa valkosipulia tai *rouille*-tahnaa, joka on valkosipulia ja chiliä. Hintaa keitolle lisukkeineen tulee peräti, 50 euroa, mutta jossakin syrjäisemmässä paikassa pääsee 20 eurollakin. Provencesta ei voi lähteä ilman tiettyjä ostoksia. Laventelia saa pussissa tuoksuksi kotiin ja oliiviöljy sekä oliiviöljysaippua ovat välttämättömiä. Lentokoneeseen mukaan ei ehkä kannata kuitenkaan yrittää raahata monen litran oliiviöljykanisteria, joka paikallisille on normaali ostos Provencesta.

FAKTAT PROVENCE

Paras matkustusaika on touko-syyskuu, ranskalaisten loma-aikaan elokuussa on ruuhkaista, mutta jo maaliskuussa voi sää suosia, samoin syys-lokakuussa. Laventelipellot kukkivat kesä-heinäkuussa.

Provencon kiinnostavat kaupungit: Marseille, Nizza, Arles, Aix-en-Provence, Nimes, Avignon, Cannes; ääntämishojeita: "marsei, arl, äx-en-provaans, nim, cänn".

Notre-Dame-de-la-Garden katedraali näkyy koko Marseillen kaupunkiin.

Blue1 lentää Helsingistä suoraan Marseilleen ja Nizzaan lokakuuhun saakka. Lentohinta yhteen suuntaan on noin 130 euroa, palata voi myös toisesta kaupungista. Finnair lentää Nizzaan.

Pariisista Charles de Gaullen lentokentältä on suora TGV-luotijunayhteys useisiin Provacen kaupunkeihin, matka-aika on noin kolme tuntia.

Oma auto on hyvä vaihtoehto muulloin kuin elokuussa, jolloin tiet ovat tukossa. Marseillein sisäinen liikenne on tavattoman ruuhkaista. Esimerkiksi risteyksestä kääntyminen kesti 15 minuuttia.

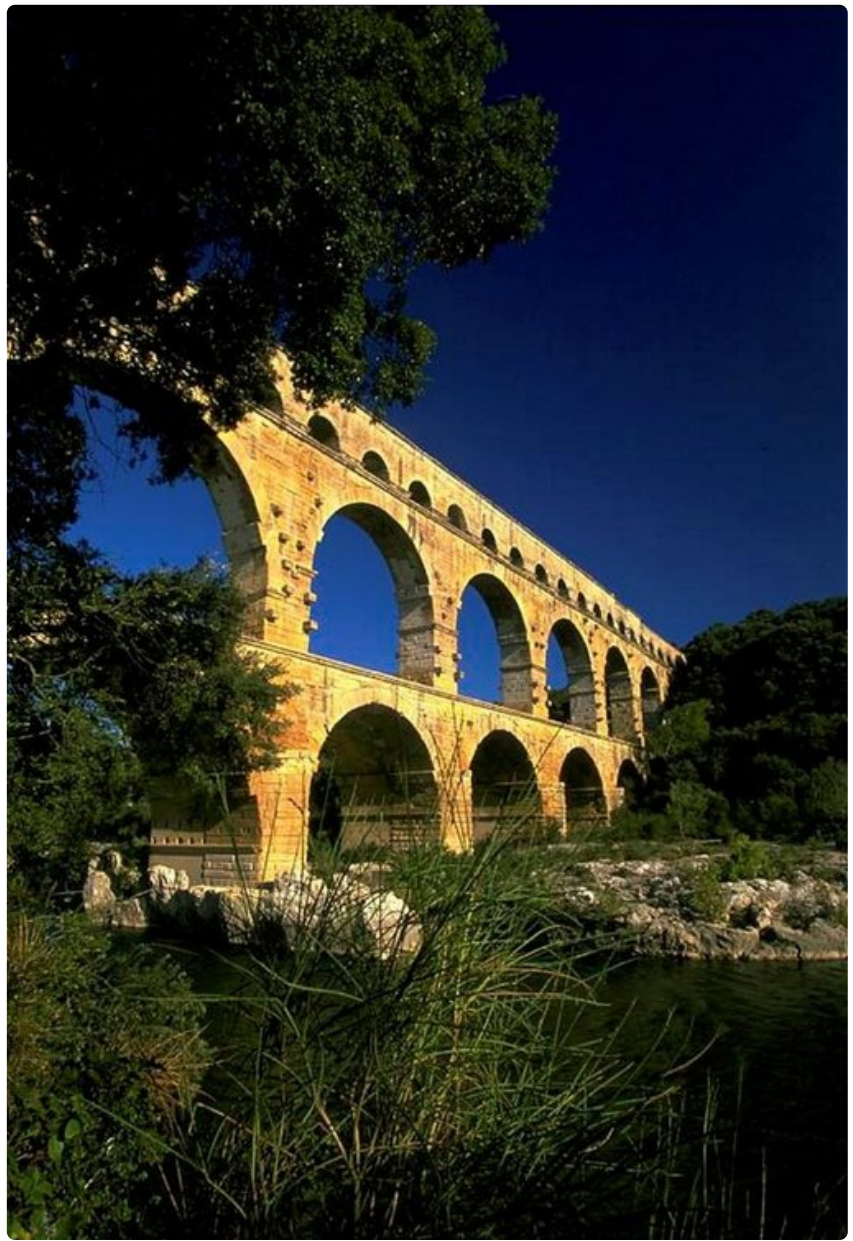
Hotellihinnat: Marseillein vanhassa satamassa parhaat hotellit 200 euroa, Aix-en-Provence 80 - 250 euroa, edullisempi vaihtoehto on bed & breakfast.

Suomalaisilla matkatoimistoilla on lukuisia omia matkapaketteja Provacen.

www.visitprovence.com

Marseillein vanhan sataman kalatori on avoinna joka aamu.

Pont du Gardin roomalaisajan akvedukti eli vesijohto on sadan kilometrin päässä Marseillesta.

Erakoitunut Paul Cézanne maalasi tuulimyllyssä Aix-en-Provencen lähellä. Myynnissä on nyt muiden teoksia.

John Koenders myy van Gogh -vaikutteisia taulujaan Café van Goghin naapurissa Arlesissa.

52 000 asukkaan Arles kuuluu Unescon maailmanperintöluetteloon.